

La tesi de Pere Alzina analitza les experiències educatives republicanes i obreristes a Menorca

El treball *Teoria i pràctica educativa obrerista a Menorca: Joan Mir i Mir i les escoles laiques*, defensat a la Universitat de les Illes Balears, aprofundeix en la complexitat de les aportacions teòriques del periodista menorquí i reconstrueix la història de les cinc experiències educatives progressistes de l'illa entre 1890 i 1936

Palma. Octubre de 2010

La tesi doctoral de Pere Alzina Seguí, defensada a la UIB, estudia les cinc experiències educatives republicanes i obreristes documentades a Menorca entre 1890 i 1939 i les aportacions teòriques del periodista Joan Mir i Mir, figura destacada del progressisme menorquí, per fer possible l'objectiu d'assolir una educació universal, laica i democràtica.

L'illa de Menorca, entre el 1890 i el 1939, va veure néixer un conjunt d'experiències educatives de caire republicà i obrerista en el marc d'una societat de reduïdes dimensions però extraordinàriament rica i diversa en moviment associatius, culturals, polítics i educatius. Els republicans eren majoria a les terres de llevant de l'illa i entorn d'ells es va anar desenvolupant una àmplia xarxa de societats que tenien com a preocupació comuna l'educació de les classes més desfavorides. Va ser sobre aquesta xarxa associativa on varen sorgir les experiències d'escoles laiques i obreristes a l'illa de Menorca: l'escola racionalista de Ciutadella i les escoles laiques de Maó, Alaior, Sant Lluís i es Castell.

L'investigador Pere Alzina Seguí.

El treball *Teoria i pràctica educativa obrerista a Menorca: Joan Mir i Mir i les escoles laiques* aborda, en primer lloc, els objectius i l'enfocament metodològic i les dificultats sorgides al llarg dels anys de la recerca i planteja un primer model de síntesi de la recerca. En segon lloc, analitza el context econòmic i social i els inicis del moviment obrer i les iniciatives educatives a l'illa de Menorca, aspectes prou documentats en la recerca historiogràfica contemporània.

Les aportacions de Joan Mir i Mir

El tercer capítol aborda un dels elements considerats diferencials: l'interès per les qüestions educatives des de principi del segle XIX fins a l'eixida en el panorama de l'illa de dos dels personatges més rellevants per comprendre tot el moviment: Gabriel Comas i Ribas i Joan Mir i Mir. A continuació s'analitza la complexa i plural xarxa educativa sobre la qual es consoliden les iniciatives educatives i els ideals regeneracionistes, per una banda, i revolucionaris, per l'altra.

Un dels nuclis de la recerca és l'estudi de l'extensa obra periodística de Joan Mir i Mir des de diferents vessants i perspectives. L'anàlisi conclou amb l'asseveració de la complexitat del seu pensament i intenta desfer una de les afirmacions més arrelades entre la població menorquina

que diu que Mir va ser un giracamises, ja que va anar oscil·lant des del pensament catòlic fins al pensament de caire anarquista, passant pel regionalisme i per l'espiritisme. La tesi ofereix una altra visió, que assenyala que les seves línies de pensament són més complementàries que contradictòries, i ho intenta demostrar. També s'analitza l'estreta col·laboració entre Joan Mir i Gabriel Comas en diferents iniciatives associatives, culturals i educatives. S'hi apunta que aquesta col·laboració va arribar a ser molt estreta i que els seus escrits es complementaven amb la sòlida formació pedagògica de Gabriel Comas, per una banda, i la sòlida formació intel·lectual de Joan Mir, per una altra.

Les experiències educatives

Finalment, i com a nucli de tota la recerca, s'exposa de manera detallada la història completa de les cinc experiències escolars obreristes documentades. Aquesta reconstrucció històrica és totalment inèdita i està fonamentada en documents nous, en noves fonts de la premsa escrita de l'illa i a partir de relats orals de persones que ho varen viure directament o indirectament, recollits al llarg dels darrers quinze anys.

La recerca analitza l'eixida i creació de l'escola laica de Maó, que durà pocs anys però que aconseguí un ampli ressò i va esdevenir un dels èxits i alhora dels fracassos més rellevants entre les iniciatives republicanes i obreristes de fundar una escola d'educació integral amb totes les condicions exigides per la nova pedagogia.

En segon lloc, s'estudia la creació de l'escola racionalista de Ciutadella en el marc d'una extensa xarxa associativa entorn del Casino 17 de Gener, d'orientació republicana. S'analitzen les diferents etapes d'aquesta experiència, les repercussions socials de la seva tasca i l'abast de les propostes pedagògiques.

En tercer lloc, el treball fa una radiografia completa de la gran obra de les forces progressistes de l'illa: l'escola laica d'Alaior, una experiència ben orientada, reeixida, d'ampli abast social, ben sostinguda i amb una línia pedagògica ben marcada al llarg dels seus més de trenta anys d'existència. D'aquesta experiència, se'n detalla tota la història, se'n analitzen els professors i valedors i se'n fa una aproximació a la seva pedagogia, tot analitzant a fons els materials que feien servir els alumnes i les seves pròpies produccions, gelosament guardades per alumnes de l'escola que les mantenien amagades com un autèntic tresor. Gràcies a aquests ciutadans, s'ha pogut constatar la importància i l'abast d'aquesta experiència: un esforç dels sectors republicans i obreristes per fer possible una educació integral, laica i universal.

En quart lloc, s'analitzen les experiències educatives de més curta durada: l'escola laica de Sant Lluís i l'escola laica des Castell, nascudes ambdues en el marc d'un centre republicà i d'un ateneu cultural de la zona de llevant de l'illa. Cadascuna amb unes característiques diferencials però perfectament enquadrables en el marc d'estudi de la tesi.

Finalment, el capítol de conclusions revisa els aspectes comuns a totes les experiències educatives i intenta validar el model de la recerca: com en una societat petita però oberta a les influències externes, els col·lectius progressistes de l'illa, molt diversos, fragmentats i heterogenis, aconseguïen portar endavant iniciatives escolars d'abast ben diferent però sota un mateix ideal: fer camí per una educació universal, laica i democràtica. La tesi inclou un ampli recull d'annexos i referències bibliogràfiques, com també un extens recull d'articles (també inèdit) sobre educació apareguts a la premsa republicana i obrerista de l'illa entre 1868 i 1939.

Referència de la tesi

Títol: Teoria i pràctica educativa obrerista a Menorca: Joan Mir i Mir i les escoles laiques

Autor: Pere Alzina Seguí

Àrea de coneixement: Història de l'Educació

Departaments: Pedagogia i Didàctiques Específiques i Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació

Director: Antoni Colom Cañellas

Qualificació: Excel·lent cum laude

Membres del tribunal

President

Dr. Bernat Sureda Garcia
Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques
Universitat de les Illes Balears

Secretari

Dr. Juan Manuel Fernández Soria
Departament d'Educació Comparada i Història de l'Educació
Universitat de València

Vocals

Dr. Josep González Agapito
Departament de Teoria i Història de l'Educació
Universitat de Barcelona

Dr. Antoni Petrus Rotger
Departament de Teoria i Història de l'Educació
Universitat de Barcelona

Dr. Alejandro Mayordomo Pérez
Departament d'Educació Comparada i Història de l'Educació
Universitat de València